

श्रीसोमनाथसंस्कृतयुनिवर्सिटी वेरावलम्

सत्रान्तपरीक्षा - एप्रिल-२०१७

कक्षा -शास्त्रितृतीयवर्षम् (SEM-6)

प्रश्नपत्रम् - ६

गुणाः - ७०

विषयः - नव्यन्यायः

कोड - C.C- 3.6.12

समयः -

दिनाङ्कः -

सन्दर्भग्रन्थः - अवयवः

प्रथमान्विति: (Unit-1)

- प्रश्नः - १ अधोलिखितेषु प्रश्नेषु कयोश्चिद् द्वयोः व्याख्यां लिखत ०८
- (१) पञ्चम्यन्तहेतुप्रयोजनं व्याख्यात।
- (२) यद्धर्मविशष्टश्च हेतुः आकाङ्क्षावशात्तद्धर्मविशष्टस्यैव व्याप्यत्वमिति व्याख्यात।
- (३) साध्यनिर्देशानन्तरं हेतुनिरूपणे सङ्गतिस्पर्ष्टयत।
- प्रश्नः - २ अधोलिखितयोः प्रश्नयोः कस्यचिदेकस्योपरि निबन्धं निबन्धयत । ०८
- (१) मणिकारोक्तप्रथमहेतुलक्षणं दलसार्थक्यसहितं व्याख्यात।
- (२) प्रतिज्ञाहेतोः स्वरूपं स्पष्टं विवेचयत।
- प्रश्नः - ३ निम्नलिखितयोः एकस्य टिप्पणी कार्या । ०२
- (१) हेतोः द्वितीयलक्षणम्।
- (२) हेतोः तृतीयलक्षणम्।
- प्रश्नः - ४ अधोलिखितेषु द्वयोः समाधानं यच्छत। ०२
- (१) हेतुपञ्चमलक्षणं किम्?
- (२) प्रथमहेतुलक्षणे साध्याविषयकपदस्य किं सार्थक्यम्?
- (३) पञ्चावयववाक्यं किमुच्यते?

द्वितीयान्विति: (Unit-2)

- प्रश्नः - ५ अधोलिखितेषु प्रश्नेषु कयोश्चिद् द्वयोः व्याख्यात्मकम् उत्तरं लिखत ०८
- (१) पञ्चम्याः ज्ञापकत्वार्थं इति व्याख्यात।
- (२) जन्यत्वार्थं हेतुपदं व्याख्यात।
- (३) वृक्षादपैति पततीत्यादौ लाघवाद्भिभागेशक्तिरिति पङ्क्तिं व्याख्यात।
- प्रश्नः - ६ अधोलिखितयोः प्रश्नयोः कस्यचिदेकस्योपरि निबन्धं निबन्धयत । ०८
- (१) अनुमितित्वं च अनुमितिकारणीभूत.....हेतुत्वमिति लक्षणं विशदयत।
- (२) हेतुमत्त्वे शक्तावपि ज्ञाप्यत्वे लक्षणैवेति दीधितिं स्पष्टं व्याख्यात।
- प्रश्नः - ७ निम्नलिखितेषु एकस्य व्याख्या कार्या । ०४
- (१) हेत्ववयवस्य आवश्यकत्वमुपस्थापयत।

(२) हेतुपञ्चम्याः नवीनानां मते कोऽर्थ इति व्याख्यात।
प्रश्नः - ८ अधोनिर्दिष्टेषु पञ्चानामेकवाक्येनोत्तरं ददत।

०५

- (१) पञ्चम्यन्तेति कस्य विशेषणम्?
- (२) पर्वतो वह्निमान् वह्निसामग्रीमान् वा इति न प्रयोगः, कुतः?
- (३) कः अन्वयव्याप्तिः?
- (४) हेतुः कतमः अवयवः?
- (५) अवयवानां प्रयोजनं कुत्र भवति?
- (६) अधिकरणभेदेन अभावभेदः भिद्यते न वा?
- (७) वर्धमानोपाध्यायः कस्य पुत्रः?

तृतीयान्विति: (Unit-3)

प्रश्नः - ९ अधोलिखितेषु प्रश्नेषु कयोश्चिद् द्वयोः व्याख्यात्मकम् उत्तरं लिखत

०८

- (१) साध्यसाधनसम्बन्धबोधजनकत्वमिति विशेषलक्षणं व्याख्यात।
- (२) 'वीप्सा तु यत्पदेन न तु तत्पदेनेति मणिं व्याख्यात।
- (३) उपनयलक्षणं स्पष्टं व्याख्यात।

प्रश्नः-१० अधोलिखितयोः प्रश्नयोः कस्यचिदेकस्योपरि निबन्धं निबन्धयत।

०८

- (१) मण्युक्त उदाहरणलक्षणं दलप्रयोजनसहितं स्पष्टयत।
- (२) उपनयात्परं निगमनावयवकथने बीजं प्रदर्श्यनिगमनलक्षणं व्याख्यात।

प्रश्नः-११ निम्नलिखितेषु टिप्पणीद्वयं लिखत।

०४

- (१) न्यायाङ्गानां परिचयं कारयत
- (२) पञ्चावयवानां प्रयोजनं कुत्र कथमिति व्याख्यात।
- (३) कालो घटवान् महाकालत्वादित्यत्र उपनयनिगमनस्वरूपं व्याख्यात।

प्रश्नः-१२ अधोनिर्दिष्टेषु पञ्चानाम् अतिलघूत्तरं यच्छत

०५

- (१) उदाहरणस्योदाहरणं किम्?
- (२) उपनयानन्तरं किं निरूप्यते?
- (३) वीप्सायाः प्रयोजनं किम्?
- (४) उपनयः कुतः वक्तव्यम्?
- (५) वह्निमान् धूमादित्यत्र निगमनस्वरूपं किम्?
- (६) सर्वमभिधेयं प्रमेयत्वादित्यत्र हेतुः कः?
- (७) उदाहरणं प्रमाणचतुष्टये कुत्रान्तर्भवति?

समाधानानि

प्रश्न: - ३

१. हेतुत्वप्रतिपादकविभक्तिमन्यायावयवत्वम्।
२. उदाहरणप्रयोजकाकाङ्क्षाजनकशाब्दज्ञानजनकन्यायावयवत्वम्।

प्रश्न: - ४

१. प्रतिज्ञावाक्यधीजन्यकारणाकाङ्क्षानिर्वर्तकज्ञानजनकहेतुविभक्तिमद्वाक्यत्वम्।
२. निगमने अतिव्याप्तिवारणम्। न्यायः उच्यते।

प्रश्न: - ८

- (१) लाक्षणिकविशेषणम्।
- (२) सम्प्रदायविरोधादिति वदन्ति।
- (३) तत्सत्त्वे तत्सत्त्वम्।
- (४) द्वितीयः अवयवः।
- (५) परार्थानुमाने।
- (६) न भिद्यते(भेदाभावात्)।
- (७) उदयनाचार्यस्य।

प्रश्न: - १२

- (१) यो तो धूमवान् स स वह्निमान् यथा महानसमित्युदाहरणम्।
- (२) निगमनम्।
- (३) व्यभिचारज्ञानवारणमेव।
- (४) व्याप्तस्य पक्षधर्मत्वप्रदर्शनायोपनयः।
- (५) वह्निव्याप्यधूमवत्त्वात् पर्वतो वह्निमान् इति।
- (६) प्रमेयत्वम्।
- (७) प्रत्यक्षप्रमाणे।